

Disputatio medica inauguralis de vertigine

<https://hdl.handle.net/1874/341918>

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
VERTIGINE,

QUAM,
DIVINA FAVENTE GRATIA,
Ex auctoritate Magnifici D. Rectoris,

D. M. JOANNIS LUYTS,

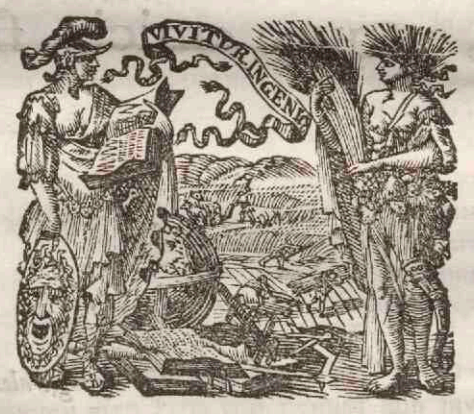
philosophiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Inclytâ Academiâ
Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,
Summisque in MEDICINA honoribus & Privilegiis
ritè, ac legitimè consequendis,
Publicè disquirendam sistit

JOANNES van ROSSUM, Ultrajectinus.
Ad diem 11. Junii horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, c1o 1oc LXXXVIII.

V I R O

Omni genere eruditionis instructo,

Atque hoc nomine longè celeberrimo,

D. JOANNI MUNNICKS,
M. D. Reip. Ultr. Poliatro,
in illustri Academia Trajecti-
na Medicinæ Anatomes &
Botanices Professori Ordina-
rio, præceptori ac promotori
venerando, nec non tutori-
bus, atque amicis fidelissi-
mis,

Hæc Theses Inaugurales

offerō, & inscribo

JOANNES van ROSSUM.

Auctor.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

VERTIGINE.

THESIS I.

Venerandam profecto humanam vitam, & tantis ærumnis, & calamitatibus obnoxiam esse, omnibus constat: innumeræ insuper in ipsa nasci causæ, è quibus periculosissimi postmodum gignuntur morbi, videntur; inter quos, haud ultimum locum obtinet, gravissimus ille affectus, *Vertigo*; quæ subito, & repentinò homines afficit, & quidem ita ut objectorum motus gyratus adesse videatur. De sævissimo hoc affectu in disputatione hac inaugurali agere animus est.

I.

Quandoquidem autem venerandæ artis ordo ita exigat, ut ab ipso inchoemus nomine, cujus consideratione, in propriam rei cognitionem facilius provehimur. *Vertigo* itaque est vox talis, ut eam non reperiamus voce unâ, atque eadem apud Hippocratem semper græce expressam: modo enim *dinos*, modo *scotodinos*, modo *scotomia*, modo *scotoma* est: ex quibus patere potest græcos in hoc affectu semper unam eandemque vocem non habuisse: illa enim vero vocabula animi tarditatem significare possunt; quoniam à parva occasione hebetantur ii, qui sic, hoc est vertigine laborant, adeò, ut interdum cadant, maximè si aliquando in gyrum rotentur: seu alium quempiam rotari viderint: sive rotam, aut id genus aliud quidpiam, aut ipsos quoque, quos vocant in aquis vortices, circumagi viderint. Apud latinos vero varia ejus nomina non invenimus, sed tantum nomen illud, quod est, *vertigo*.

A 2

III. Da-

III.

Data nominis explicatione, ad rem ipsam nos accingere cupimus. *Vertigo* itaque est ille affectus, in quo omnia objecta visibilia (etsi firma, & stabilia sunt) in gyrum agi aut rotari, vel aliter inclinari, & subverti existimamus.

IV.

Partem verò primariò affectam cerebrum esse ex eò constat, quod præter motrices animæ functiones, ipsæ etiam principes animæ facultates lædantur, quarum fons æ commune principium in cerebro est. Iphis ergo læsis facultatibus, necessariò & cerebrum læsum erit. Vel ex eo, quod visio, citra oculi, medii, vel objecti vitium, hic lædatur, & posset dici id affici secundum suam substantiam; cum vertiginosi excrementa pituitosa ex ore & naribus copiose aliquandò excernant, & capitis gravitatem nonnunquam ferant.

V.

Causæ hujus affectus efficientes sunt multæ, & variæ, quæ tamen omnes in unam causam proximam seu immediatam, quemadmodum multi rivuli in eundem fontem proximam seu immediatum, derivantur, videlicet in deturbatum spirituum animalium in cerebro & è cerebro motum: quæcunque enim hunc affectum producant, id efficiunt deturbando spiritus animales; ut humores pituitosi, sanguis coagulatus, lapilli in glandula pineali inventi, medicamenta narcotica sive stupefacientia, spiritus vini abusus, vasorum colli aliqualis compressio, &c. quorum omnium in sequentibus ulteriorem explicationem sumus daturi.

VI.

Haud immeritò hic affectus à medicis inter affectus seniles numeratur, cum tam propter ætatem, quam temperamentum frigidius, magna pituitosorum humorum copia in iis colligatur: quæ aliquandò à calore fusa & attenuata, simul cum sanguine in cerebrum defertur: ubi facillimè ob temperiem frigidioris cerebri in minimis illis simulque numerosis arteriis, cerebrum percurrentibus & tubulis sinuum duræ menigis, qui in cerebro funguntur venarum officio, condensatur: ibique

in spiritus crassos, ac vorticosos conversa, & sufficientem spirituum vitalium, sanguinisque arteriosi in cerebrum ingressum impediens, vertiginis sæpissimè existit causa.

V I I.

Simili modo sanguinem, vel à cerebri nimio frigore, vel aliâ causâ coagulatum (cum talem coagulationem in lacte, sanguini valdè analago singulis diebus viderimus, & etiamnum in chylo, diutius ventriculo inhærente, ut post crapulam, videmus) cerebri vasâ infarciendo & obstruendo similem affectum gignere posse procul dubio est.

V I I I.

Hinc facili negotio est intelligere, qua ratione, qua vi, qua efficacia narcotica sive stupefacientia majori quantitate exhibita, vertiginem, imò quandoque mortem ipsam inducunt: nempe quatenus volatili sua visciditate spiritus figunt, & ad se invicem conglomerant: & pariter caliditate, ex amaritudine & acrimonia satis manifesta, ebullitionem in sanguine excitant: undè vapores copiosi & crassi è sanguine exhalant, & in cerebrum levantur, qui partim sua nimia copia meatus cerebri infarcientes, partim sua narcotica vi, vascula sanguifera obstruentes, debitam spirituum animalium generationem impediunt: hinc etiam collabi membra, & sensus vacillare faciunt, unde somnus illicò satis profundus inducitur.

I X.

Non minori certè fundamento observamus, aliquem vertiginem sæpissimè afficere posse, vini, aut spiritus vini Abusum; quatenus inde geniti spiritus animales crassiores, & minus puri irregulariter per cerebrum moventur, ac inordinatè ex eo in nervos omnes fluunt, hinc & inter sese confusi motum istum vorticosum faciliè ineunt.

X.

Vertiginem quoque non rarò producant lapilli in glandula pineali inventi, prout refert Theodorus Craanen in *lumine rationali medico, seu, praxi medica reformata*, quia hi suos poros etiam habent, æque ac alia corpora; ita ut semper per glandulæ

6 DISPUTATIO MEDICA

dulæ pinealis poros spiritus quidam moveatur. Insuper Vertiginem producere possunt corpuscula crassa, ramosa simulque fungosa, in unam molem concreta; quibus eruditi medici ob similitudinem quandam polypi nomen imposuerunt: qualia corpuscula quandoque duræ matris sive meningis sinibus inhærere observatum est.

X I.

Etiam aliquando vertiginis causa est aliqualis vasorum colli compressio: Ea enim impedit quo minus sanguis ad cor sufficienti copia redire queat: atque ita debita circulatio sanguinis in cerebro impeditur: indè cum non possit novus sanguis, & spiritus vitalis in cerebrum ingredi, non possunt etiam novi spiritus animales gigni in substantia cerebri & cerebelli corticali, & per consequens, spiritibus continuò magis magisque deficientibus, & cerebro & cerebello debilitatis, sequitur vertigo, & tandem mors ipsa.

X I I.

Præterea à conspectu rerum profundarum ex alto oritur vertigo per accidens, non vero per se, nam tunc omnes, & singuli semper deberent ex isto conspectu profunditatum vertigine laborare, quod tamen falsum est, sed tantum hoc oritur in non assuetis & timidis: quare concludimus hoc à terrore fieri, quia nihil est quam firma imaginatio periculi jam imminenti, & quasi præsentis: qui namque in alto positi terrore maximo ab imaginatione depravata citò afficiuntur, sibi periculum casus jam quasi præsentis imaginantur, & perceptionem quandam in se reperiunt, quasi jam caderent actu, & viderent singula objecta celeriter susque deque ferri, & prætervolare suos oculos: hic autem conceptus motum circularem in cerebro involvit, quare ab hoc motu circulari vertigo tam potest produci, ac si ab aliâ causâ ortus ille motus fuisset. Aliqui etiam præ timore res manibus comprehensas omittunt, & manus solvunt, & sic cadunt, quia subitus terror periculi ita animam totam occupat, ut de determinandis spiritibus in manus ne semel cogitet, quare muscoli flaccescentes manus solvunt: superius quoque notavi, quod vertigo inter affectus seniles à medicis nu-

numeretur, & non male, cum senes huic morbo magis sint obnoxii, quia eorum fibrillæ minus cedunt spiritibus crassioribus, & latici nervoso; & sic tubuli nervorum minus possunt dilatari juxta Hippocratem *sect. III. aphor. 31.* dico ego spiritus animales in hoc affectu propriis centrīs tractibusque medullaribus inhære, etsi prædicti spiritus eodem momento quo circulantur nonnullis viderentur non posse isto eodem momento commode per nervos distribui, quia ad circulum deflectentes hunc affectum producant.

X I I I.

Hisce præmissis ad signa nos convertimus; signa itaque vertiginis, vel imminentem, vel præsentem ejus statum indicant; imminentem vertiginem minitantur capitis dolores, capitis gravitas, inflatio faciei, & ejus decolor &c. præsentis vertiginis signa sunt satis manifesta, æger nonnunquam, nisi vicinis fulcris innitatur se erectum sustinere non potest, in terram prolabitur, ibidemque tam diu jacet, donec, vertigine cessante, spiritus animales officium rursus faciant; sensus manent integri, exceptis duobus internis scilicet sensu communi, & imaginatione seu phantasia: nonnunquam (etiamsi pavementum cui insistit inverti illi videatur, ac si quoque simul inverteretur, nisi sustineatur aut retineatur) cadit, subitoque corruit & pedibus dum se retinere cupit, terram pulsat: si corpus elevet, simul ac dimittis, pondere suo, ut in cadavere concidit, integris omnibus nihilominus sensibus manentibus, exceptis illis duobus internis antea nominatis.

X I V.

Atque hisce signis hoc vitium quod dinos, vertigo dicitur, ab epilepsia, apoplexia, syncope, quibus percussi, statim quoque prosternuntur, facile distinguitur & dignoscitur: in epilepsia, adest inordinata totius corporis convulsio seu motus convulsivus omnium actionum animalium læsioni conjuncta, non æquè in vertigine, in illo affectu quippe epilepsia existentes extensa manu egregiè verberare & colaphis cedere non possumus non, ut excitentur; at neutrum horum in vertigine contingit. In appoplexia attoniti jacent ægri, & tanquam mortui cadunt.

8 DISPUTATIO MEDICA

& à mortuis non distant, nisi à rubore in facie, & pulsu, & respiratione; sed non ita in vertigine. A syncope verò dissidet vertigo, quod patiens illà correptus ex valde magno lapsu sibi non sit conscius, quod præterea in illa insignis vivificationis læsio, & omnium virium magna prostratio ex sufficientis copiae spirituum, & caloris genitorum, ac in partes impulsorum defectu, existant: in vertigine verò non adest insignis vivificationis læsio & omnium virium magna prostratio ex causis statim nominatis, & patiens vertigine correptus ex valde magno lapsu, non est sibi non conscius nisi jamjam mors ipsa instaret.

X V.

Patefactis vertiginis signis diagnosticis, ad signa ejus prognostica nunc sumus transituri. Omnis vertigo periculosissima est: ut notat Regius lib. I. praxeos medicæ medicatione XII. fol. 55. cum ibidem inquit, nisi morbus hic tempestivè curetur, metus est, ne in apoplexiam, carum, vel alium similem cerebri gravem affectum, degeneret.

X V I.

Absoluta tandem affectus hujus cognitione, procedimus ad ejus curationem: ubi tres indicationes curativæ sunt observandæ. Primò ut causa, qualiscumque illa sit, debitam spirituum tam vitalium quam animalium generationem impediens, tollatur. Secundò ut nova causæ antecedentis generatio, impediatur; tertio ut cerebrum hoc affectu summopere debilitatum quamprimum per medicamenta convenientia corroboretur.

X V I I.

Medicus itaque, ad aliquem hoc affectu laborantem vocatus, ante omnia curam adhibere debet, ut æger à conspectu rerum valde profundarum prima occasione moveatur: quia conspectus ille terrorem ægro incutiens, cerebri & nervorum poros angustat, quo spiritus, in nervos sufficienter fluere, & ad lineam rectam, ut par est tendere nequeunt, in cerebro in gyrum aguntur: ut etiam modestè agat, & se quantum possibile est, & vires permittunt, contineat: quibus peractis & in paroxismo & extra paroxisum usurpari possunt sequentia, ex-
gr.

gr., aqua flor. til., ante pilep. langi, tunt. castor., sp. sal. armoniaci, vel talis mixtura præscribatur verb. gr.

℞. Aq. flor. til. ℥ij.
 Antepilep. langi. ℥i℥.
 Tinct. castor. ℥i℥.
 Sp. sal. armoniaci gutt. xvj.
 Syrupi de stœchade ℥j.
 F. mixtura.

reliqua curatio pro causarum varietate nonnunquam est apud medicos varianda.

X V I I I.

Si humores pituitosi in corpore redundantes vertiginis culpam sustineant, optimè conveniunt medicamenta purgantia, qualia sunt agaricus, semen carthami, turbith, hermodactili, electuarum hierępicæ, diacatholicum, pilulæ aureæ, cochix, mercurius dulcis, trochisci alhandali &c. ex quibus variæ medicamentorum formulæ pro ægri & causæ affectus exigentia formari possunt: interim unam pillularum formulam præscribam & formula sit talis:

℞. Pill. cochiarum gr. xvj.
 mer. dulc. gr. x.
 trochisc. alhand. gr. iv.
 pulv. castor. gr. iij.
 f. indè s. a. pill. no. v.

ad humoris pituitosi ulteriorem præparationem, & capitis corroboracionem, optimè conveniunt, radices acori, fœniculi, ostrutii, zedoariæ, pęoniæ, herb. betonicæ, majoranæ, salvię, thymi, rorismarini, lauri, flores lavendulæ, anthos, betonicæ, meliloti, salvię, bacc. juniperi, lauri, nux moscata, oleum succini, rorismarini, &c. ex quibus medicamentorum pro ægri statu ac natura variæ formulę, à quolibet experto medico, facilè concinnari possunt: interea unam aut alteram formulam ad cerebrum in hoc affectu magnoperè debilitatum corroborandum, præscripturi sumus, verbi gr.

B

℞. Aq.

10 DISPUTATIO MEDICA

℞. Aq. beton., flor. tiliæana ℥i℥.
catarrhalis ℥ij.

Syrupi de stœchade ℥j.

Sp. sal. armoniaci gutt. xv.

M. F. mixtura.

vel ℞. aq. flor. tiliæ,

catarrhalis ana ℥ij.

Syrupi de stœchade ℥j.

Sp. sal. armoniaci gutt. xij.

M. F. mixtura.

vel ℞. Conserv. salu. I V X

anthos, ana ℥j.

Rad. hel. cond., cort.

Aurant. ana ℥℥.

Ol. macis stillariti gutt. vj.

Syrupi conditura hel. q. s.

M. F. conditum.

post pillulas, ultimò cum formula quadam à nobis præscriptas potest pariformiter talis vertiginosus uti sequenti decocto :

℞. Raf. ligni. guajaci ℥iij.

Raf. ligni. sassafras ℥vj.

Rad. zalsaparille ℥j.

Chine ℥℥.

incisa & contusa macerentur per noctem calidè in aq. com. lib. v, deindè s. a. coq. addo. rad. turbith. hærmodaetili a. ℥℥.

Calami aromat. ℥ij.

Herb. beton., salu. ana mj.

Pulpa colocynthidis ℥j.

Liq. rase ℥vj.

F. col. ℥xxxx.

& de hoc decocto patiens semel, vel bis de die bibat cyathum, prout plus, vel minus per alvum purgatur.

X I X.

Si autem à quadam cranii depressione, & compressione, nec non sanguinis extravasati inter duram matrem, & cranium ipsum hærentis, pressione, producatu vertigo, confestim tre-

pano

pano five modiollo cranium perforandum, elevandum, & sanguis extravasatus educendus est. Sin ab alia causa quippe à sanguinis coagulatione proveniat, præmissa venæsectione, præscribenda sunt medicamenta, quæ à nobis ad sanguinis coagulati dissolutionem semper præscribi solent, uti sunt hæc. rad. rub. tinct., mumia, sperma ceti, oculi cancri præparati seu pulverisati, syr. capil. veneris, pulvis ad casum, &c. vel fiat talis formula:

ꝑ. Ocul. Cancr.

Sanguinis hirci exsiccati a. ʒj.

Mumie ʒʒ.

Spermatis ceti ʒj.

M. F. pulv. no. iij.

X X.

Tandem diæta est præscribenda, aëris subitanæ mutationes vitentur. Eligatur purus: cibi sumantur euchymi & eupepti, nec flatuosi, sed simul parci: potionis quantitas moderata convenit. Potus igitur sit vinum, & cerevisia mediocrium virium. nocet ingurgitatio. Commendatur sobrietas, in motu modus servetur. Exercitatio lenta ambulandi currendique interdum est necessaria, maximè ante singulos pastus. Ab otio, & quiete excedentibus semper abhorreat. Somnus interdum longior, interdum brevior sit, vigiliæ æquè moderatæ sint oportet ac somnus, quem modo superent, modo duratione cedant, pro circumstantiarum necessitate, & ægri consuetudine. Alvus libera & mollis servanda, interdum liquanda, interdum etiam ducenda: reliquarum corporis partium excrementa suis temporibus evacuanda: inter affectiones animi potissimum metus, ira, & tristitia evitentur.

PROPOSITIONES.

I.

Fœtus in utero respirare videtur.

II.

Quod ab assumptis cito reficiamur, inde non sequitur chylum venas gastricas aut mesaraicas ingredi.

III.

Artem medicam in quibusdam esse conjecturalem concedendum videtur.

IV.

Contraria contrariis curantur.

V.

Materia lactis est chylus.

VI.

Spiritus animales non generantur in ventriculis cerebri.

VII.

Spiritus non est pars calidissima corporis.

F I N I S.